

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 4.

Ljubljana, 16. svečana 1892.

XXXII. leto.

Vsebina: V obrambo. — J. Ravnikar — Litija: Jan Amos Komenski. — I. K. — Trb.: Na katerih berilih II. in III. čitanke bi se dalo iz zdravstva (higijene) poučevati in v katerem obsegu? — L. Stiasny: Podobice v abecedniku. — J. Mar: Knjiga Slovenska. — Vprašanja in odgovori. — Književnost. — Naši dopisi: Z Notranjskega. — Iz kamniškega okraja. — Z Dobrove. — S Krasa. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica upravnštva. — Listnica uredništva.

V obrambo.

V goriški „Novi Soči“ od dne 5. t. m. je priobčen uvodni članek „Divide et impera“, o katerem g. „Ry“ napada kranjsko, zlasti ljubljansko učiteljstvo, napada „Slovensko učit. društvo“, list „Učiteljski Tovariš“ in napósled tudi urednika njegovega.

Ker smo prijatelji miru, hočemo na ta napad mirno in stvarno odgovoriti.

Da „Slov. učiteljsko društvo“ ni storilo ničesa v vspodbujanje slovenskega učiteljstva, to si je na čistem izmislil g. pisalec, kateri ne pozna zgodovine našega društva.

Naše društvo se je osnovalo že leta 1866. kot „Kranjsko učiteljsko društvo“ in kot tako je bilo sploh prvo slovensko učiteljsko društvo. Da kranjsko učiteljstvo tudi ni bilo „do kostij mrzlo“ za združeno delovanje vsega slovenskega učiteljstva, pokazalo je s tem, da so se leta 1872., torej sedamnajst let pred ustanovitvijo „Zveze“, društvena pravila tako prenaredila, da je nastalo „Slovensko učiteljsko

društvo“, katerega delovanju niso bile določene deželne meje. Oklenili so se tedaj že takrat nekateri izvenkranjski, osebno primorski učitelji skupnega društvenega delovanja. Malo jih je zaznamovanih v društvenih knjigah. Kje so bili pa takrat drugi? „Slovenskega Učitelja“ in „Solo“ so osnovali proti delovanju našega društva.

Leta 1889. je bil ustanovni zbor „Zveze“ v Ljubljani. Kdor se je tega zbora udeležil mora pripoznati, da je naše društvo, kar je bilo možno, storilo za ugled učiteljskega stanu in vreden sprejem gostov v Ljubljani; društvena blagajnica je to prav dobro čutila.

Pri zborovanji delegatov pa je prišla na dan zahteva „Tovariš naj preneha!“ — „Prezaslužnemu Andreju Praprotniku“ se je to pri zborovanji delegatov v mestni dvorani v obraz reklo! Če se je proglasil „Popotnik“ glasilom „Zveze“, zbor, oziroma posamezni člani s tem še niso imeli pravice zahtevati, da preneha „Tovariš“,

ki je bil takrat lastnina g. Praprotnika in g. Milica. Užaljen je bil s to zahtevo ustanovitelj in urednik lista, užaljeni so bili člani „Slov. učiteljskega društva“, kateremu je bil g. Praprotnik predsednik. Ker je bilo to vse že poprej dogovorjeno, je čisto naravno, da so po tem dogodku postali ljubljanski učitelji kot člani „Slov. učit. dr.“ hladni proti „Zvezi“, da si so bili poprej za njo. Veliko k temu so pripomogli tudi preradikalni predlogi glavnega govornika pri prvem občnem zborovanji „Zveze“, g. A. Gabrščeka, ki je bil sicer takrat še učitelj, pa je s svojimi predlogi segal tako daleč, da sta delegata učiteljskega društva za goriško okolico izjavila, da se o Gabrščekovih predlogih vzdržujeta glasovanja in da je zastopnik ljubljanskega magistrata bil prisiljen g. Gabrščeku — sapo zapreti. Vender pa je bil predsednikom „Zveze“ voljen učitelj v Ljubljani, ki pa zaradi bolezni ni mogel tega posla sprejeti in je vsled tega „Zvezo“ vodil do prihodnjega občnega zbora podpredsednik, mestni učitelj ljubljanski in odbornik „Slov. učit. dr.“, ki pa je odstopil samo zaradi brezbržnosti vnanjih udov „Zveznega“ odbora, ker je le — ta vse delovanje I. društveno leto prepustil njegovim v Ljubljani bivajočim odbornikom, kar je pri drugem zborovanji v Celji poročal tajnik „Zveze“, tudi ljubljanski učitelj. Za to delovanje je mestnim ljubljanskim učiteljem drugi občni zbor v javni seji izrekel zahvalo.

Ravno tako je naše društvo zastopalo pri tem drugem zborovanji pet delegatov. Dasi se je našim društvenikom čudno zdelo, da je na tem učiteljskem zborovanji takrat neučitelj iz Gorice zopet zvonec nosil in je posebno udrihal po ljubljanskih učiteljih, vender se naše društvo ni za las premaknilo od „Zveze“ in je k vlašskemu zborovanju v Trstu poslalo devet delegatov, ki so se vsi zborovanja udeležili; društvo tudi redno plačuje svoje letne doneske in redno „Popotniku“ poroča o svojem delovanji. G. pisalec v „N. S.“

brez dokazov tako piše o nas, kakor je neučitelj pri zborovanji v Celji brez dokazov govoril. Vprašamo torej: Kakšen namen ima g. pisalec v „Novi Soči“ s takim ravnanjem? Ali hoče po sili najmnogobrojnejše slovensko učiteljsko društvo iz „Zveze“ pahiniti? „Čemu ta razdor?“

„Vsa agitacija za „Slov. učit. društvo“ in njegovo glasilo je naperjena proti učiteljski „Zvezi“ in „Popotniku“ trdi „N. S.“ To je logika! Torej če se društvo, ki je član „Zveze“, krepí in napreduje, bode li to v kvar vsemu telesu, skupnemu društvu „Zvezi?“ Kaj pa potem, če bi začela posamna društva pojemati?

Zoper „Zvezo“ je, da je postal „Tovariš“ glasilo „Slov. učiteljskega društva“, pravi g. „Ry“. Kje je bila še „Zveza“, ko se je delalo na to, da „Tovariš“ postane „Slov. učit. društva“ glasilo? Dokler pa je živel založnik in tiskar g. Milic, stvar zaradi pogodbe z g. Praprotnikom ni bila izvršljiva. Ker je pa v Ljubljani že izhajal jeden učiteljski list, društvo pač ni moglo poleg tega še svojega glasila izdajati. Vsled smrti g. Milica se je razveljavila pogodba in g. Praprotnik je izročil svoj list ne kaki posamezni osebi, ampak našemu društvu v spomin. Tako se je želja, ki so jo društveniki dolgo gojili, izvršila in od tega časa ima društvo svoje glasilo, katero doslej proti „Zvezi“ ni besedice pisalo.

Da je društvo začelo misliti na „učiteljski dom“, to je po mnenju g. Ry zopet naperjeno zoper „Zvezo“. Kje in kdaj smo še slišali ali brali, da si je to že poprej „Zveza“ postavila kot „svoj jedini smoter?“

Neumljivo nam je torej, kako se nam morejo pri takih razmerah očitati neblaginameni in v svesti smo si, da tudi „Zveza“, katere odličen član je naše društvo, primerno zavrne člankarja „Nove Soče“, ki dela tak razdor med slovenskim učiteljstvom.

V Ljubljani, dné 13. svečana 1892.

Odbor „Slovenskega učiteljskega društva“.